

СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підприємство, як один із учасників ринкової взаємодії, є одним із формотворчих елементів в процесі соціально-економічного розвитку держави. За посередництва підприємств можливим є задоволення потреб споживачів, забезпечення економічного зростання, становлення саморегуляторних процесів в економічному середовищі. Така функція підприємств реалізується насамперед через можливість продукувати товар, роботи, послуги, брати участь в розподілі ресурсів, їх взаємообміні, формувати ринкову рівновагу.

Більшість підприємств приймають рішення в своїй діяльності, під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, які й моделюють їх поведінку. В разі функціонування в конкурентному оточенні, навідміну від монопольного середовища, вплив таких факторів посилюється, оскільки за конкуренції хоча й зберігається свобода підприємницької діяльності, однак ринкові рішення підприємство не може прийняти лише з огляду на власні інтереси, цілі, стратегії поведінки. В переважній більшості випадків за існуючих структур товарних ринків, підприємства приймають рішення з огляду на конкурентне їх оточення.

За таких умов конкурентний розвиток підприємств може трактуватись як якісні, прогресивні зміни у внутрішньому середовищі самого підприємства, які відбуваються під впливом зовнішніх факторів, внаслідок чого формується його конкурентна взаємодія з іншими ринковими учасниками, в основі якої є дотримання добросовісних, чесних торгових правил на ринку, захист прав на інтелектуальну власність, захист прав споживачів, захист прав приватної власності, справедливий обмін ресурсами, рівномірний розподіл ринкового прибутку між усіма ринковими учасниками тощо. Відповідно конкурентний розвиток підприємств може проявлятися у таких площинах:

- самостійність прийняття управлінських рішень щодо здійснення господарської діяльності, а саме: формування цін, визначення обсягів виробництва та збуту продукції тощо;
- орієнтація на потреби споживача;
- прозорість здійснення господарської діяльності;
- формування власних конкурентних переваг, досягнення рівня конкурентоспроможності підприємства, що забезпечить отримання бажаного прибутку на ринку;
- володіння конкурентною культурою для участі в саморегулюванні ринкових процесів, зокрема, виявлення відхилень від конкурентної поведінки інших ринкових учасників та використання наявного законодавчо визначеного інструментарію для впливу на таку поведінку;
- дотримання захисту прав на інтелектуальну власність в інноваційній сфері;
- дотримання чесних, торгових звичаїв в господарській діяльності тощо.

Більшість авторів під значенням «конкурентний розвиток підприємства» розуміють управління конкурентоспроможністю продукції, що передбачає моніторинг поведінки конкурентів, виявлення сильних та слабких сторін, внаслідок чого досягаються конкурентні переваги на певному ринку [1]. Однак, конкурентний розвиток – це розвиток підприємства не лише відносно його конкурентів, але й щодо дотримання конкурентних засад розвитку економічної системи загалом, у відповідності до яких присутня конкуренція на товарних ринках, суб'єкти господарювання діють в інтересах споживачів, змагаються між собою за найкращі умови виробництва благ, використання ресурсів тощо [4].

Так, Меліхов А.А. вірно вважає, що конкурентний розвиток підприємств – це процес конструктивних змін у відповідності до реалізованої підприємством конкурентної стратегії, внаслідок яких забезпечується стійкість підприємства на ринку та набувається здатність опиратись руйнівному впливу зовнішнього середовища [3]. Вважається, що конкурентний розвиток – це зміни, які насамперед стосуються набуття певних компетентностей та розкриття прихованих можливостей та потенціалу [5]. Однак, такі зміни мають породжувати новий рівень взаємовідносин на ринку, посилення конкуренції, конкурентних механізмів, за яких реалізовуватиметься порівняльна функція конкуренції – на ринку залишатимуться лише ефективні підприємства, які здатні до якісних змін, розкриття власного додаткового потенціалу.

У ринковій взаємодії для завоювання і утримання ринкової ніші підприємства реалізують певні конкурентні стратегії, які формують поведінку підприємств відносно його конкурентів. Так, можуть реалізовуватись стратегії лідерства у витратах, широкої диференціації, оптимальних витрат, сфокусована стратегія на базі низьких витрат, сфокусована стратегія на базі диференціації продукції [2]. Проте, в межах реалізації кожної зі стратегій підприємство може і не дотримуватись конкурентного законодавства. Відповідно, обрана підприємством стратегія забезпечуватиме конкурентний розвиток підприємства лише в разі відповідності поведінки підприємства конкурентним принципам взаємодії з іншими ринковими учасниками, що спрямована на отримання конкурентних прибутків завдяки власним конкурентним перевагам, а не захопленню ринку, обмеження свободи в господарській діяльності інших підприємств, зумовлення появи втрати добробуту споживачів тощо. В результаті конкурентного розвитку підприємств формується конкурентне середовище на товарних ринках, закладаються засади формування та розвитку конкуренції, що сприяє сталому економічному зростанню держави.

Список використаної літератури

1. Жовновач Р.І. Забезпечення конкурентного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування на основі управління конкурентоспроможністю продукції/ Р.І. Жовновач// Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2015. – Вип. 2 (12). – Т. 2. – С.168-177 [Електронний ресурс]: Режим доступу – <http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/view/76087/71641>.
2. Мандич О.В. Стратегії забезпечення конкурентного розвитку підприємств: від моделей теорії до умов практики/ О.В. Мандич// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2017 – С.108-111 [Електронний ресурс]: Режим доступу – <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/25.pdf>.

3. Меліхов А.А. Сутність та необхідність конкурентного розвитку промислових підприємств/ А.А. Меліхов// Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2016. – Вип. 14. – С.138-146. [Електронний ресурс]: Режим доступу – <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/105677/100932>.

4. Михальчишин Н.Л. Управління економічним розвитком на конкурентних засадах/ Н.Л. Михальчишин// Причорноморські економічні студії, 2016. – Вип.9-2. – С. 36-40.

5. Полянська А. С. Синергія: приховані можливості конкурентного розвитку підприємств / А. С. Полянська // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2013 року, Львів / Національний університет "Львівська політехніка" [та інші]. – Львів : АртДрук, 2013. – С. 187–188. [Електронний ресурс]: Режим доступу - http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28947/1/112_187_188.pdf.